

DATO

Høringsnotat om forslag til lov om ændring af lov om ophavsret (Gennemførelse af Marrakeshdirektivet m.v.)

Kulturministeriet sendte den 9. februar 2018 et udkast til forslag til lov om ændring af lov om ophavsret i høring. Forslaget har til formål at gennemføre Marrakeshdirektivet¹ mv. i dansk ret.

32 organisationer afgav høringssvar i forbindelse med høringen, jf. bilag 1, heraf 19 med bemærkninger. Nedenfor er hovedsynspunkter fra disse høringssvar gengivet, dog således at synspunkter, der ikke angår lovforslaget, ikke er medtaget. Høringssvar, hvori det tilkendegives, at høringssparten ikke har bemærkninger til lovforslaget, er ikke nævnt i notatet ud over i den samlede liste over modtagne høringssvar, jf. bilag 1.

Generelle bemærkninger

Danske Dramatikere, Danske Tegneserieskabere, Tegnerne/Tegnerforbundet af 1919, Copydan Tekst & Node, Danske Forlag/Musikforlæggerne, VISDA, UBVA, Danske Skønlitterære Forfattere, Samrådet for Ophavsret, Foreningen af danske Scenekunstinstruktører og Dansk Forfatterforening udtrykker alle forståelse for formålet med Marrakesh-direktivet, eller at man har sympati for, at syns- og læsehandicappede skal have adgang til bøger eller anden trykt tekst. Der udtrykkes dog bekymring for, at dette sker tvangsmæssigt, ligesom det findes, at forslaget kan betyde, at rettighedshaverne ikke får en rimelig betaling. I visse af høringssvarene henvises der også til, at organisationer som Nota ikke bør kunne producere tilgængelige formater, når sådanne allerede er udgivet kommercielt, bl.a. fordi dette vurderes urimeligt og som værende udtryk for dårlig anvendelse af samfundsressourcer. Der peges også på, at der i Danmark sker en stor offentlig produktion af tilgængelige værker i forhold til andre lande, og at en undtagelse på dette område derfor vil have stor påvirkning på rettighedshaverne i Danmark. I visse høringssvar findes det, at forslaget er ubalanceret. Endelig bemærkes det i et enkelt høringssvar, at direktivet kun giver et mindre manøvrerum for Folketinget ift. implementeringen, og det beklages, at lovforslaget repræsenterer løsningen af en meget bunden opgave.

Det Kongelige Bibliotek, Nota og Danmarks Biblioteksforening støtter lovforslaget. Danmarks Biblioteksforening finder, at der med lovforslaget og Marrakeshtraktaten skabes en lovramme, der gør det muligt for biblioteker og lignende organisationer at lave og formidle tilgængelige formater af bøger og andre trykte værker samt at dele disse kopier over landegrænser med andre lande, der

¹ EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV (EU) 2017/1564 af 13. september 2017 om visse tilladte former for anvendelse af visse værker og andre frembringelser, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, til gavn for personer, der er blinde eller synshæmmede eller på anden måde har et læsehæmmede, og om ændring af direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet.

har ratificeret traktaten. Det findes også overordentligt positivt med mulighed for at sikre øget tilgængelighed samtidig med, at rettighedshaverne tilgodeses.

Blindefonden er overordnet bekymret for lovforslaget, som Blindefonden finder ubalanceret og uklart. Der ønskes generelt mere klarhed i forhold til bl.a. forpligtelser for de bemyndigede enheder og omfanget af undtagelsen.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet bemærker, at Marrakeshdirektivet og -forordningen kun giver medlemsstaterne begrænset manøvrerum i forbindelse med den nationale gennemførelse, hvilket også bemærkes i høringssvaret fra Samrådet for Ophavsret. Selvom dette betyder, at det er vanskeligere at tilpasse direktivet til danske forhold, så har en ensartet retstilstand på tværs af EU den fordel, at det bliver nemmere for bemyndigede enheder at samarbejde på tværs af grænserne, hvilket er et af de vigtigste formål med direktivet.

Kulturministeriet finder generelt, at det lovudkast, der har været sendt i høring, indeholder en rimelig balance mellem hensynet til rettighedshaverne, personer med syns- eller læsehandicap samt bemyndigede enheder. Lovforslaget giver på den ene side personer med syns- og læsehandicap og bemyndigede enheder større retssikkerhed ift. produktionen og distributionen af tilgængelige formater samtidig med, at forslaget sikrer, at der går penge tilbage til rettighedshaverne i form af kompensation. Samtidig er det ministeriets forventning, at der fortsat vil blive indgået frivillige aftaler mellem de bemyndigede enheder, herunder Nota, og rettighedshaverne om indkøb af litterært materiale, der er udgivet kommercielt i et handicapegnet format.

Om definitionerne (§§ 17 a og 17 b – i høringsudkast § 17 a)

Rettighedsalliancen finder, at definitionen af, hvilken brugerreds der vil kunne anvende undtagelserne, er tilfredsstillende, idet det dog understreges, at fortolkningen af omfanget af den udvidede brugerreds, dvs. ”personer med syns-, læse- og hørehandicap m.v.” bør foretages ud fra lovens grundintention om at sikre syns- og hørehandicappede adgang til materiale, der er ophavsretslig beskyttet.

Copydan Tekst & Node finder, at det er forkert i lovteksten til § 17 a, stk. 1 og 2, at definere et ”værk” m.v. i stedet for blot at skrive, at bestemmelserne finder anvendelse på de nævnte værksarter.

Danske Forlag/Musikforlæggerne finder, at sætningen ”personer, som en gang er blevet indmeldt ved Nota, ikke efterfølgende bliver tjekket for, om de fortsat opfylder kravene for at blive indmeldt” i bemærkningerne bør slettes, da den skaber tvivl om, hvorvidt en bemyndiget enhed overholder forpligtelsen til at iagttage handicapkriteriet for at være omfattet af undtagelsen.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet konstaterer, at der ikke er modstand mod at gennemføre direktivets definitioner direkte i lovteksten, hvorfor definitionerne fastholdes.

Kulturministeriet har forståelse for bemærkningerne fra Copydan Tekst & Node. Definitionen af ”værk” i forslaget § 17 a, stk. 1, udgår derfor, og der indsættes i stedet som § 17 b, at de foreslåede regler i §§ 17 c-17 e finder anvendelse på offentliggjorte værker i form af bøger, tidsskrifter, aviser, blade eller anden type skriftligt materiale, notation samt tilhørende illustrationer på ethvert medie.

Kulturministeriet er desuden enig med bemærkningerne fra Danske Forlag/Musikforlæggerne, hvorfor ovennævnte sætning slettes i lovforslaget.

Samrådet for Ophavsret foreslår, at der sker godkendelse af de omfattede bemyndigede enheder for perioder af 3 år.

Blindefonden og Danske Handicaporganisationer finder, at det er uklart, hvordan der skal ske godkendelse af de bemyndigede organisationer, og hvordan organisationerne i så fald vil skulle forholde sig. Blindefonden finder, at det er vigtigt, at der er klarhed over, hvad der forstås ved tilgængelige formater og finder, at der ikke i Danmark fremstilles formater, der kan siges at være tilgængelige.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet bemærker hertil, at hverken direktivet eller lovforslaget efter Kulturministeriets vurdering forudsætter en specifik godkendelse af hver enkelt bemyndiget enhed. Dette fremgik også af lovbemærkningerne til høringsudkastet, side 23f:

”Definitionen omfatter for det første en enhed, der er godkendt eller anerkendt af en medlemsstat inden for det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde (EØS) til at forestå uddannelse, undervisning, tilpasset læsning eller adgang til information for personer med syns- eller læsehandicap. Dette kan fx være Nota eller en tilsvarende organisation i et andet land. Det er ikke en betingelse for at blive omfattet af definitionen, at der er tale om en myndighed, men den pågældende enhed skal være godkendt eller anerkendt, fx ved lov, til at forestå en eller flere af de oplyste opgaver ift. personer med syns- eller læsehandicap. Herudover er det et krav, at udøvelse af disse opgaver sker på ikke-kommerciel basis.

For det andet omfatter definitionen enheder, som ikke nødvendigvis er blevet godkendt eller anerkendt til at udføre ovennævnte opgaver, men som leverer de samme ydelser til personer med syns- eller læsehandicap som en af deres primære aktiviteter, institutionelle forpligtelser eller som en del af deres almenyttige opgaver. Dette kan fx være landets uddannelses- og undervisningsinstitutioner – i det omfang, at de ikke allerede er omfattet af den første del af definitionen – eller private nonprofitorganisationer.”

Dette afsnit er også – med enkelte redaktionelle ændringer – medtaget i det endelige lovforslag.

En godkendelsesproces vil i øvrigt have administrative konsekvenser i form af oprettelse og varetagelse af en egentlig ansøgningsproces, ligesom det vil forsinke produktionen og distributionen af tilgængelige formater, hvis de bemyndigede enheder skal afvente en godkendelse fra fx Kulturministeriet. Hertil kommer, at direktivets betragtning 13 begrænser muligheden for medlemsstaterne til at fastlægge godkendelsesprocedurer:

”De krav i forbindelse med bemyndigelse eller anerkendelse, som medlemsstaterne kan stille til bemyndigede enheder, såsom krav vedrørende levering af tjenesteydelser af generel art til målgruppepersoner, bør ikke have til følge, at enheder, som er omfattet af definitionen på en bemyndiget enhed som fastlagt i dette direktiv, forhindres i at foretage de anvendelser, der er tilladt i henhold til dette direktiv.”

Blindefonden finder, at det er vigtigt, at der er klarhed over, hvad der forstås ved tilgængelige formater og finder, at der ikke i Danmark fremstilles formater, der kan siges at være tilgængelige.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet henviser til bemærkningerne nedenfor til §§ 17 b og 17 c.

Samrådet for Ophavsret finder, at det fortaber sig, hvilke kriterier der skal lægges til grund for vurderingen af, om en person opfylder kravene i definitionen af en person med syns- eller læsehandicap.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet finder ikke, at der er behov for yderligere præcisering i lovbemærkningerne, da dette ville forudsætte en egentlig stillingtagen til de forskellige typer af handicap, som er omfattet af definitionen på en person med syns- eller læsehandicap i lovforslagets § 17 a, nr. 1. Denne vurdering bør efter ministeriets vurdering ske på baggrund af en lægelig vurdering eller som følge af en konkret visitation af en offentlig myndighed – og i konflikttilfælde ved endelig afgørelse ved domstolene.

Danske Medier finder, at det må bero på en fejl, når der i definitionen af ”bemyndiget enhed” står undervisning frem for ”undervisning af lærere”, hvilket følger af den danske oversættelse af direktivet.

Kulturministeriets bemærkninger

Den danske oversættelse af direktivet er efter ministeriets opfattelse en fejlversættelse på dette punkt, da ”undervisning af lærere”, som er anført i den danske oversættelse, ikke modsvarer fx den engelske tekst (“instructional training”), den franske tekst (“de formation pédagogique), den tyske tekst (“schulung”), den spanske tekst (formación pedagógica) og den svenske tekst (“undervisning”). Kulturministeriet har derfor i lovforslaget valgt at anvende samme ordlyd som i den svenske version af direktivet, der blot indeholder ordet ”undervisning”. Ministeriet bemærker, at omfanget af dette begreb i sidste ende vil skulle fortolkes i overensstemmelse med direktivet. Ministeriet er enig med Danske Medier i, at ovennævnte bør præciseres i lovbemærkningerne, hvorfor lovforslaget ændres i overensstemmelse hermed. Dette gøres i de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.3.

Om omfanget af den nye undtagelse (§ 17 c – i høringsudkast § 17 b)

Danske Dramatikere anfører, at undtagelsen fra eneretten ikke bør give adgang til at fremstille formater, der er tilgængelige for syns- og læsehandicappede, hvis der allerede findes et tilgængeligt format til syns- og læsehandicappede. Når fx en lydbog allerede findes på det kommercielle marked på en måde, så ordblinde kan lytte til bogen, kan Danske Dramatikere ikke se grundlaget for, at der skal kunne fremstilles andre særlige eksemplarer til syns- og læsehandicappede.

Danske Forlag/Musikforlæggerne finder, at implementeringen af Marrakeshtraktaten ikke skal gå videre end til at sikre lige behandling, og at dette formål er opnået, når et værk er udgivet i et kommercielt tilgængeligt format. Der er efter organisationens vurdering ikke hjemmel i direktivet til at producere et nyt eksemplar, når det pågældende værk allerede findes i et tilgængeligt format. Organisationerne finder derfor ikke, at der er belæg for følgende sætninger i lovforarbejderne:

”Den pågældende person har dog i denne situation valgfrihed ift., om personen vil indkøbe bogen på det kommercielle marked i det tilgængelige format, eller om personen vil anvende de nye regler til selv at fremstille et tilgængeligt format på baggrund af samme bogtitel i et ikke-tilgængeligt format – fx hvis bogen ligeledes findes på markedet i papirformat.”

Organisationerne finder også, at denne sætning ikke er i overensstemmelse med en anden passage i forarbejderne, ligesom det bemærkes, at det ikke klart anføres, at undtagelsen kun omfatter ”nødvendige” handlinger, jf. direktivets artikel 3(1).

UBVA finder, at de nye regler i § 17 b kun giver hjemmel til at fremstille eksemplarer, hvis dette er nødvendigt, og at dette ikke vil være tilfældet, hvis der i forvejen findes et tilgængeligt format.

Danske Dramatikere, Danske Forlag/Musikforlæggerne, UBVA, Samrådet for Ophavsret, Foreningen af danske Scenekunstinstruktører og Dansk Forfatterforening ønsker direktivets artikel 3, stk. 3, (tretrinseten) overført til den danske lovtæst, bl.a. i lyset af stigningen af Notas brugerantal. Der henvises

også til, at tretrinsetesten er rettet mod Nota og andre, der skal anvende ophavsretsundtagelsen, hvorfor forbeholdet skal fremgå udtrykkeligt af den danske lovtæst.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet bemærker, at spørgsmålet om, hvorvidt bemyndigede enheder må fremstille tilgængelige formater af en bog, hvis denne bog allerede er udgivet kommercielt i et handicapegnet format, blev behandlet grundigt i forbindelse med forhandlingerne af direktivet. Danmark var et af de lande, der ønskede at bevare denne mulighed, men Europa-Parlamentet, EU-Kommissionen og de fleste andre medlemslande var uenige. Det lykkedes i stedet Danmark at få sikret en adgang til at give rettighedshaverne en kompensation, således at der på den måde kan sikres en rimelig balance mellem hensynet til personer med syns- eller læsehandicap, rettighedshaverne og de bemyndigede enheder. Kulturministeriet finder på den baggrund, at der under forhandlinger blev gjort op med muligheden for at fastsætte krav om, at undtagelsen i forslaget § 17 c ikke skal finde anvendelse, hvis en bog mv. allerede er udgivet i et tilgængeligt format. Forbuddet mod at indføre krav om forudgående verificering af, hvorvidt et værk er stillet kommercielt til rådighed i tilgængelige formater, er udtrykkeligt anført i direktivets betragtning 14:

”I betragtning af den særlige karakter og det særlige anvendelsesområde for den undtagelse, der indføres med dette direktiv, samt behovet for retssikkerhed for målgruppen, bør det ikke være muligt for medlemsstaterne at stille yderligere krav for anvendelsen af undtagelsen, såsom forudgående verificering af, hvorvidt værkerne stilles kommercielt til rådighed i tilgængelige formater, end dem, der er fastlagt i dette direktiv”.

Kulturministeriet bemærker hertil, at henvisningen til behovet for retssikkerhed for personer med syns- eller læsehandicap tilsiger, at der ikke kan indføres begrænsninger som ønsket af de nævnte organisationer. Dette skyldes, at personer med syns- eller læsehandicap eller bemyndigede enheder vil være tilbageholdende med at anvende undtagelsen, hvis de efterfølgende kunne blive mødt med en påstand om krænkelse af ophavsretten, fordi den pågældende bog fandtes i et egnet format på det kommercielle marked. Dette ville forspilde en stor del af formålet med direktivet – at sikre et større udbud af tilgængelige formater til personer med syns- eller læsehandicap.

Kulturministeriet finder på den baggrund ikke, at der i loven kan fastsættes et krav om, at personer med syns- eller læsehandicap og bemyndigede enheder ikke må anvende undtagelsen, hvis et værk allerede er udgivet kommercielt i et egnet format. Dette var også intentionen bag de specielle bemærkninger til § 17 b i det lovforslag, som har været i høring, hvoraf bl.a. følger:

”Forslaget giver mulighed for at fremstille ”tilgængelige formater”, som defineret i forslagens § 17 a, stk. 3. Det er således en betingelse for anvendelsen af undtagelsen, at det pågældende værk gøres tilgængeligt for en person med syns- eller

læsehandicap, dvs. at det pågældende ikke-tilgængelige værk skal præsenteres på en alternativ måde eller i en alternativ form, som giver personen med syns- eller læsehandicap ligeså let og behagelig adgang til værket, som en person uden funktionsnedsættelser eller handicap.

Dette betyder, at der ikke med de nye regler kan fremstilles et tilgængeligt format på baggrund af fx en e-bog, der allerede er tilgængelig for en person med syns- og læsehandicap, dvs. som er "født tilgængelig". Den pågældende person har dog i denne situation valgfrihed ift., om personen vil indkøbe bogen på det kommercielle marked i det tilgængelige format, eller om personen vil anvende de nye regler til selv at fremstille et tilgængeligt format på baggrund af samme bogtitel i et ikke-tilgængeligt format – fx hvis bogen ligeledes findes på markedet i papirformat. Forslaget indeholder derimod ikke et krav om, at personen med syns- eller læsehandicap skal afsøge markedet for, om der foreligger et tilgængeligt format af det pågældende værk, før vedkommende anvender forslaget til § 17 b, stk. 1.

En person med én type syns- eller læsehandicap vil endvidere ikke være forhindret i at fremstille et tilgængeligt format, selvom det pågældende værk er tilgængeligt for personer med andre typer syns- eller læsehandicap."

Kulturministeriet finder anledning til at præcisere, at en person med syns- eller læsehandicap ikke er forhindret i at fremstille et tilgængeligt format af en for vedkommende ikke-tilgængelig bog, selvom den pågældende bog også kan findes i et tilgængeligt format på markedet. Personen behøver ikke foretage en afsøgning af markedet, før personen anvender forslaget til § 17 c, stk. 1 (i høringsudkastet § 17 b). Dette indsættes i de specielle bemærkninger til forslagets § 17 c, stk. 1, i stedet for den sætning, som rettighedshaverne har fundet problematisk.

Ift. tretrinseten så vil den kunne få betydning for fortolkningen af omfanget af de foreslåede regler. Kulturministeriet vil i de specielle bemærkninger til forslagets § 17 c uddybe forholdet til tretrinseten, herunder ved at fastslå, at Kulturministeriet finder, at lovforslaget opfylder kravene i tretrinseten.

Endelig bemærker Kulturministeriet, at selvom det ikke er et krav efter lovforslaget, så forventes det, at Nota mv. fortsat vil indgå aftaler med rettighedshaverne om køb af tilgængelige formater, fremsendelse af masterfiler mv. Dette skyldes, at det ofte vil være fordelagtigt eller billigere for de bemyndigede enheder at samarbejde med rettighedshaverne. Hertil kommer, at rettighedshaverne vil kunne modtage compensation efter forslaget til § 17, stk. d, når Nota mv. vælger at bruge undtagelsen i stedet for at indkøbe et tilgængeligt format fra forlagene.

Blindefonden finder, at der ikke er klarhed over, hvad der forstås ved et tilgængeligt format, og hvornår undtagelsen kan anvendes. Blindefonden læser

bl.a. § 17 b således, at der normalt skal indgås en aftale med rettighedshaverne, før der kan produceres tilgængelige formater.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministerier henviser til ovenstående, hvoraf følger, at brug af undtagelsen ikke kræver, at der indgås en aftale med rettighedshaverne. Derimod forhindrer lovforslaget ikke samarbejde mellem de bemyndigede enheder og rettighedshaverne.

Om kompensation (§ 17 d – i høringsudkast § 17 c) og opgørelsen af de økonomiske konsekvenser

Danske Tegneserieskabere og Tegnerne/Tegnerforbundet af 1919 er imod, at der ikke gives økonomisk kompensation til rettighedshaverne for fremstillingen af tilgængelige formater. Der peges bl.a. på, at Notas brugerskare er stærkt stigende.

Copydan Tekst & Node, Danske Forlag/Musikforlæggerne, Danske Medier og Dansk Forfatterforening tilslutter sig princippet om, at der gives kompensation til rettighedshaverne, medmindre skaden for rettighedshaverne kan anses for at være minimal.

Copydan Tekst & Node, Danske Dramatikere, Danske Forlag/Musikforlæggerne, VISDA, UBVA, Danske Skønlitterære Forfattere, Samrådet for Ophavsret, Foreningen af danske Scenekunstinstruktører og Dansk Forfatterforening finder ikke, at beskrivelsen af de økonomiske konsekvenser ved forslaget er dækkende, og at der er grundlag for at fastslå, at forslaget vil føre til mindre betaling til rettighedshaverne. Der peges bl.a. på, at Notas brugerskare er stigende, og at lovændringen indebærer en væsentligt udvidet adgang til at fremstille materiale til personer med syns- og læsehandicap. Der peges også på, at Nota ikke i dag betaler for udlån af e-bøger fra Studieservice-ordningen, og at der sker flere udlån af e-bøger gennem denne ordning end gennem Notas almindelige udlånsordning. Det anføres også, at den nuværende aftale om betaling af vederlag pr. indlæst minut til forfatterne er baseret på en forældet aftale, og at rettighedshaverne ønsker at genforhandle denne aftale. Der rettes også kritik mod Kulturministeriets forståelse af betragtning 14.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet har forståelse for, at en lang række organisationer ønsker en uddybning af de forventede konsekvenser ved forslaget.

Kulturministeriet har således uddybet de forventede konsekvenser af forslaget i afsnit 3 i de almindelige bemærkninger. Denne uddybning indeholder bl.a. en beskrivelse af den nuværende betaling fra Nota til rettighedshaverne. Det vurderes også, at det i lyset af betragtning 14 ikke kan afvises, at betalingen vil blive lidt mindre end i dag, da Kulturministeriet læser betragtning 14 således, at medlemsstaterne skal sikre, at kompensationsniveauet ikke bliver for højt. Herudover beskrives det, at hvis Nota m.v. i fremtiden oplever en stigning i

fremstillingen og distributionen af tilgængelige formater, vil betalingen til rettighedshaverne samlet set kunne overstige betalingen i dag.

Danske Forlag/Musikforlæggerne finder ikke, at reglen om, at der ikke skal betales kompensation, når der er tale om minimal skade, bør gælde lydbøger.

Kulturministeriets bemærkninger

Direktivets artikel 3, stk. 6, fastslår, at der kun må fastlægges kompensationsordning inden for de begrænsninger, der er fastlagt i dette direktiv. Disse begrænsninger er beskrevet i betragtning 14, hvor det bl.a. følger, at *"hvis en rettighedshavers skade er minimal, bør der ikke opstå nogen pligt til at betale kompensation"*. Kulturministeriet finder ikke, at der grundlag for at fastslå, at der aldrig vil være minimal skade, når der fremstilles og distribueres lydbøger i tilgængelige formater.

Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne henviser begge til lovudkastets side 26, hvor det præciseres, at:

"Hvis det tilgængelige format f.eks. laves på baggrund af en bog i et ikke-tilgængeligt format, som en skole har indkøbt fra rettighedshaverne med det formål at give en elev med et syns- eller læsehandicap adgang til bogen i et tilgængeligt format, vil dette kunne tale for, at der vil være skade af minimal karakter, da rettighedshaverne må antages at have modtaget betaling på anden vis – nemlig ved skolens indkøb."

Organisationerne anfører, at det i det nævnte eksempel bør præciseres, at manglende betaling af kompensation med den begrundelse, at rettighedshaverne allerede har modtaget betaling, forudsætter et 1:1 forhold, dvs. at der kun er ét fremstillet eksemplar til én elev. Ellers finder organisationerne, at man kan udnytte fx et digitalt format langt bredere end en fysisk bog. Det anføres også, at det bør præciseres, at der ved vurderingen af kompensationens størrelse "skal" tages højde for, om rettighedshaverne selv har udgivet et tilgængeligt format på det kommercielle marked.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet finder ikke, at det bør præciseres i det nævnte eksempel, at manglende kompensation med den begrundelse, at rettighedshaverne allerede har modtaget betaling, forudsætter et 1:1 forhold, som foreslået af Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne. Dette skyldes, at størrelsen på kompensation, herunder om der er minimal skade, vil afhænge af en række kriterier, herunder det der er anført i de nuværende bemærkninger.

Kulturministeriet finder endvidere ikke, at det bør præciseres, at der altid "skal" tages højde for, om rettighedshaverne selv har udgivet et tilgængeligt format på det kommercielle marked, som ønsket af Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne. Som det anføres i bemærkningerne til lovudkastet, bør fastsættelsen af kompensationsniveauet tage højde for alle kriterier i direktivets betragtning 14, herunder bl.a. rettighedshavernes mulige skade. Det har således ikke været intentionen med forslaget, at der kan ses bort fra dette kriterium. Lovforslaget giver dog samtidig rettighedshaverne og de bemyndigede enheder fleksibilitet ift. indretningen af kompensationsbetalingen, og ministeriet finder, at denne fleksibilitet vil blive begrænset, hvis ét af kriterierne blev tillagt en særlig vægt.

Danske Dramatikere, Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne finder, at det bør fremgå af lovbemærkningerne, at rettighedshaverne kan vælge at rette individuelle kompensationskrav eller gå sammen i en kollektiv forvaltningsorganisation og rejse et fælles krav gennem en sådan organisation, herunder ift. sager for Ophavsretslicensnævnet.

Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne finder, at det bør præciseres i lovbemærkningerne, at når der står "ophavsmænd", så dækker det over såvel forfattere og oversættere som forlæggere, der lider økonomisk skade ved de handlinger, der omfattes af undtagelsen fra eneretten.

Danske Medier foreslår, at beskrivelsen af direktivets betragtning 14 på s. 15 i lovforslaget bringes i overensstemmelse med direktivteksten.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet er enig i bemærkningerne fra Danske Dramatikere, Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne om, at rettighedshaverne kan vælge mellem individuelle krav eller kollektive aftaler. Det fastslås således i de specielle bemærkninger til § 17 d, at lovforslaget ikke forhindrer kollektive aftaler mellem rettighedshaverne og de bemyndigede enheder.

Kulturministeriet er også enig i bemærkningerne fra Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne om præcisering af begrebet "ophavsmænd". Det præciseres således i de specielle bemærkninger til § 17 d, at såfremt ophavsmanden har overdraget sine rettigheder til fx et forlag, og det derfor er forlaget, som lider skade ved anvendelsen af undtagelsen, vil forlaget dog kunne være berettiget til kompensation på samme måde som ophavsmanden.

Endeligt er Kulturministeriet enig i bemærkningerne fra Danske Medier om præcisering på side 14 og 15 i det lovudkast, der har været i høring. Lovforslaget tilrettes i overensstemmelse hermed.

Blindefonden finder, at det er afgørende, at Blindefonden er omfattet af ansvarsfritagelsen i § 17 c, stk. 2, da de ellers vil skulle indgå aftale med rettighedshaverne om betaling af kompensation. Blindefonden finder ikke, at omfanget af denne bestemmelse er klar.

Danske Handicaporganisationer stiller spørgsmålstegn ved, om rettighedshaverne vil lide skade, når de bemyndigede enheder fremstiller tilgængelige formater, og henstiller til, at kompensationen ikke bliver for høj, hvilket efter organisationernes vurdering er vigtigt, da kompensationen vil skulle tages fra de bemyndigede organisationers budget. Dette ønskes afspejlet direkte i lovteksten. Danske Handicaporganisationer støtter forslaget til § 17 c, stk. 2, om betalingsfritagelse ved produktion i af materiale i punktskrift mv. Der udtrykkes derimod bekymring over, at lovforslaget ikke forholder sig til opgørelsen af eller kompensationens eksakte størrelse, da dette efter organisationernes vurdering kan føre til nedgang i produktionen af tilgængelige værker. Der foreslås derfor indsat en tidsfrist for sådanne aftaler om kompensationens størrelse.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet er enig i, at betaling af kompensation til rettighedshaverne vil kunne have en betydning ift. udbuddet af tilgængelige formater fra de bemyndigede enheder. Dette synspunkt er allerede gengivet på side 20 i høringsudkastet, hvoraf følger, at:

”Endelig vil en administrativ eller økonomiske besparelse for de bemyndigede enheder kunne bidrage til, at flere titler end i dag vil blive stillet til rådighed for personer med syns- eller læsehandicap.”

Denne sætning er bibeholdt i det endelige lovforslag under afsnit 3.

Som det dog beskrives i afsnit 2.3.3 i de almindelige bemærkningerne lægges der op til kompensation til rettighedshaverne. Ministeriet finder derfor overordnet set, at det fremsatte lovforslag indeholder en rimelig balance mellem hensynet til personer med syns- eller læsehandicap, bemyndigede enheder og rettighedshaverne. Ministeriet bemærker endvidere, at der under forhandlingerne var bredt politisk ønske om en sådan ordning.

Som det følger af de almindelige bemærkningerne i lovudkastet, afsnit 2.3.3, er intentionen med § 17 d, stk. 2, at sikre, at produktionen af tilgængelige formater i punktskrift mv. kan fortsætte med at ske uden, at der skal indgås aftale med rettighedshaverne. Der er tale om et område, hvor værker kun anvendes i begrænset omfang, men hvor de tilgængelige formater i punktskrift mv. er uundværlige for visse grupper af personer med syns- eller læsehandicap, fx døvblinde. Bestemmelsen giver derimod ikke hjemmel til gratis at fremstille tilgængelige værker i e-bogsformater, som uden større vanskeligheder kan tilgås af alle og enhver, herunder personer med syns- eller læsehandicap. For disse tilfælde vil der skulle betales kompensation til rettighedshaverne i overensstemmelse med

forslaget til § 17 d, stk. 1, hvilket også betyder, at der ikke vil skulle betales kompensation, hvis skaden for en rettighedshaver er minimal. Kulturministeriet bemærker, at forslaget til § 17 d ikke betyder, at der sker en indskrænkning af retten til at fremstille værker i medfør af forslaget til § 17 c.

Dansk Forfatterforening foreslår, at kompensationen håndteres i regi af kollektiv forvaltning, fx gennem Copydan Tekst & Node.

Kulturministeriets bemærkninger

Kulturministeriet bemærker, at der i dag indgås aftaler mellem Nota og rettighedshaverne om fremstilling mv. af tilgængelige formater. Visse af disse aftaler er kollektive, fx ift. fremstilling af e-bøger, der ikke er udgivet kommercielt i tilgængelige formater, mens andre aftaler indgås på individuel basis, fx mellem Nota og forlagene. Kulturministeriet finder ikke, at der er særlige hensyn, der ellers danner grundlag for tvungen kollektiv forvaltning (et stort antal brugere af materiale – fx musik – over for et stort antal rettighedshavere), som kan begrunde, at alle rettighedshaverne, herunder forlag, skal underlægges tvungen kollektiv forvaltning på dette område. Ministeriet finder dog som nævnt ovenfor, at det er relevant at præcisere, at det vil være op til rettighedshaverne selv at vurdere, om der indgås kollektive eller individuelle aftaler med de bemyndigede enheder om produktion og distribution af tilgængelige formater.

Om forpligtelser for de bemyndigede enheder (§ 17 e – i høringsudkastet § 17 d)

Copydan Tekst & Node og Danske Forlag/Musikforlæggerne finder, at det bør fastslås, at bemyndigede enheder, såsom Nota, skal forpligtes til at rapportere brugen til rettighedshavernes organisationer.

Danske Forlag/Musikforlæggerne og UBVA opfordrer til, at kravene i § 17 d stilles til alle bemyndigede enheder uanset, om der sker en grænseoverskridende overførsel af de tilgængelige formater. Organisationerne har oplevet, at der i dag sker ulovlig videredistribution af tilgængelige formater til andre studerende. Organisationerne finder endvidere, at dette er et krav efter direktivet. Endvidere finder organisationerne, at der bør fastsættes en sanktion for overtrædelse af § 17 d. UBVA bemærker endvidere, at det som minimum bør skrives ind i bemærkningerne, at forpligtelser for organisationerne – ud over at de kan skrives ind i aftalerne med rettighedshaverne – vil skulle indgå i resultatkontrakter mellem ministeriet og Nota.

Samrådet for Ophavsret ønsker, at direktivets ordlyd anvendes i § 17 d, stk. 1, nr. 3, og § 17 d, stk. 2. Samrådet for Ophavsret finder, at der bør indsættes en lovhjemmel for kulturministeren til at fastsætte nærmere regler om de bemyndigede enheders forpligtelser i forbindelse med bl.a. at forhindre misbrug af reglerne.

Kulturministeriet bemærkninger

Kulturministeriet har noteret ønsket fra rettighedshaverne om at pålægge bemyndigede enheder forpligtelser i forbindelse med produktionen og distributionen af tilgængelige formater, alternativt at indsætte en hjemmel til, at kulturministeren kan fastsætte nærmere regler herom. Ophavsretsloven indeholder ikke i dag et sådant krav, men sådanne forpligtelser kan bl.a. findes i aftaler mellem rettighedshaverne og fx Nota.

Kulturministeriet vurderer, at direktivet ikke indeholder et krav om, at medlemsstaterne skal indføre forpligtelser for de bemyndigede enheder ud over, hvad der gælder efter forslaget til § 17 e, dvs. hvor en bemyndiget enhed importerer eller eksporterer tilgængelige formater fra eller til bemyndigede enheder eller personer med syns- eller læsehåndicap i andre lande. Såfremt bemyndigede enheder, der udelukkende agerer nationalt, også bliver omfattet af reglerne i § 17 d, vil der være tale om en implementering, der går videre end minimumskravene i direktivet. Såfremt man går videre end minimumskravene i direktivet på dette punkt, så henleder Kulturministeriet opmærksomheden på, at de nævnte forpligtelser vil omfatte både store og små bemyndigede enheder og dermed medføre administrative konsekvenser for alle, der servicerer personer med syns- og læsehåndicap.

Kulturministeriet finder derfor, at der ikke behov for at fastsætte yderligere forpligtelser for de bemyndigede enheder end dem, som kræves efter direktivet, dvs. at der ikke fastsættes forpligtelser for bemyndigede enheder, der kun agerer nationalt. Kulturministeriet forventer dog, at bemyndigede enheder, der anvender de nye regler, på frivillig basis indfører foranstaltninger, der kan være med til at forhindre misbrug af det materiale, der stilles til rådighed i medfør af reglerne, herunder for at sikre at der ikke fremstilles tilgængelige formater på baggrund af ulovlige kopier, at de tilgængelige formater kun bruges af personer med syns- eller læsehåndicap m.v. Som det følger af de specielle bemærkninger til § 17 e kan sådanne krav evt. fastsættes i en samarbejdsaftale mellem de bemyndigede enheder og rettighedshaverne, som det fx er tilfældet ift. Nota i dag. Dette vil efter ministeriets vurdering give en mere fleksibel ordning, der sikrer, at de administrative konsekvenser for de bemyndigede enheder begrænses.

Ift. ønsket om at indføre sanktioner bemærker Kulturministeriet, at bemyndigede enheder efter omstændighederne vil kunne mødes med en påstand om krænkelse af ophavsretten, hvis tilgængelige værker fx sendes ud til personer uden syns- eller læsehåndicap. En praksis ift. at undgå misbrug kan være et vigtigt redskab til at mindske risikoen herfor.

Blindefonden bemærker, at det ikke er beskrevet, hvordan de bemyndigede enheder i praksis skal overholde de forpligtelser, som følger af direktivet, og hvem de skal drøfte overholdelsen af disse krav med.

Danske Handicaporganisationer foreslår, at der udarbejdes en vejledning om reguleringen af bemyndigede enheder.

Kulturministeriet bemærkninger

Kulturministeriet henviser til ovennævnte, hvoraf fremgår, at bemyndigede enheder, som kun agerer nationalt, ikke er omfattet af § 17 e. Det følger også, at de forpligtelser, der er beskrevet i § 17 e, kan, men ikke skal, være en del af aftaler med rettighedshaverne. Da de lovmæssige forpligtelser således er af mindre karakter for de bemyndigede enheder, finder Kulturministeriet det ikke nødvendigt at udarbejde en vejledning om reguleringen af de bemyndigede enheder, som ønsket af Danske Handicaporganisationer. Kulturministeriet vil stå til rådighed for bemyndigede enheder mv., der måtte have spørgsmål til fortolkningen af direktivet eller loven.

Om de tilbageværende regler i ophavsretsloven (§ 17)

Copydan Tekst og Node finder, at det må være en fejl, at den nye § 17, stk. 3, fortsat kommer til at gælde for syns- og læsehandicappede.

Kulturministeriet:

Kulturministeriet er enig med Copydan Tekst & Node i, at det forventede anvendelsesområde for den nye § 17, stk. 3 (tidligere § 17, stk. 4) vil være yderst begrænset. Som det følger af de almindelige bemærkninger, afsnit 2.4.3, har intentionen med forslaget været at sikre, at der ikke foretages nogen begrænsning i de nuværende regler i § 17 ud over, hvad der kræves efter Marrakeshdirektivet, og at det ikke kan afvises, at der kan være situationer, hvor § 17, stk. 3, fortsat kan være relevant, bl.a. fordi der er forskel i kredsen af bemyndigede enheder. Kulturministeriet finder derfor ikke anledning til at foretage ændringer.

Andet

Danske Forlag/Musikforlæggerne finder, at det i lovforslaget bør præciseres, at forlagene ikke generelt er forhindret i at anvende tekniske beskyttelsesforanstaltninger, men alene at rettighedshaverne konkret i forhold til en læsehandicappet kan blive pålagt at fjerne tekniske beskyttelsesforanstaltninger, så personen kan få adgang til et ellers beskyttet værk.

Kulturministeriets bemærkninger:

Kulturministeriet er enig med bemærkningerne fra Danske Forlag/Musikforlæggerne om tekniske beskyttelsesforanstaltninger, og lovforslaget præciseres i overensstemmelse hermed. Der henvises til lovforslagets afsnit 2.2.2.

Samrådet om Ophavsret finder, at det bør præciseres, at lydoptagne fremførelser, der før ændringslovens ikrafttræden er indlæst iht. en eneretsaftale, ikke i medfør af lovændringen kan kopieres eller spredes uden samtykke fra indlæseren.

Kulturministeriets bemærkninger:

Direktivets regler tager ikke udtrykkeligt stilling til i hvilket omfang, Nota mv. kan anvende deres eksisterende bibliotek af tilgængelige formater med udgangspunkt i de nye regler.

Et centralt element i direktivet er at sikre retssikkerhed for bemyndigede enheder og personer med syns- og læsehandicap, herunder når værker distribueres over grænserne til andre medlemslande. Såfremt aftaler mv., der er indgået under den eksisterende lovgivning, kan begrænse anvendelsen af de nye regler, vil der efter Kulturministeriets vurdering være risiko for, at formålet med direktivet vil forspildes. Kulturministeriet finder derfor, at det i en overgangsbestemmelse bør præciseres, at de nye regler tillige finder anvendelse på tilgængelige formater, som en bemyndiget enhed har fremstillet under de eksisterende regler. Det vil også blive præciseret, at anvendelsen af de nye regler vil kunne medføre, at eksisterende aftaler om betaling af kompensation vil skulle revideres.

Samrådet for Ophavsret finder, at de nye regler bør revideres i 2023.

Kulturministeriets bemærkninger:

Kulturministeriet finder det ikke nødvendigt at indsætte en revisionsklausul, som foreslået af Samrådet for Ophavsret. I medfør af direktivets artikel 10 skal Kommissionen senest d. 11. oktober 2023 evaluere direktivet og i den forbindelse evt. fremsætte et forslag til ændring af direktivet. Medlemsstaterne er i den forbindelse forpligtet til at forsyne Kommissionen med de nødvendige oplysninger for udarbejdelsen af denne rapport, hvorfor det må påregnes, at der vil blive set på området i den forbindelse.

Kulturministeriet finder på den baggrund ikke, at det er nødvendigt at indsætte en revisionsklausul.

Blindefonden finder, at der pålægges rettighedshaverne at give adgang til digitale udgaver af tekster, således at tilgængelige udgaver af værker kan produceres billigere og mere effektivt. Blindefonden finder endvidere ikke, at det er klart, hvem der skal sikre, at ”*ethvert tilgængeligt format respekterer værkets eller frembringelsens integritet med behørigt hensyn til de ændringer, der er nødvendige for at gøre værket eller frembringelsen tilgængeligt i det alternative format*”. Endelig finder Blindefonden, at det er problematisk, at det foreslås, at lovforslaget allerede skal træde i kraft den 11. oktober 2018.

Kulturministeriets bemærkninger:

Kulturministeriet finder ikke, at der bør indføres forpligtelser for rettighedshaverne til at give adgang til digitale udgaver af tekster, da dette efter ministeriets vurdering bedst sker ved frivillige aftaler mellem rettighedshaverne

og de bemyndigede enheder. Kravet om, at ”*ethvert tilgængeligt format respekterer værkets eller frembringelsens integritet mv.*”, er gennemført ved henvisning til bl.a. ophavsretslovens §§ 3 og 11. Det er ministeriets vurdering, at det vil være op til den, som fremstiller et tilgængeligt format, at overholde disse bestemmelser. Ift. lovforslagets ikrafttræden bemærker Kulturministeriet, at dette er den senest mulige dato for gennemførelse af direktivet. Der var under forhandlingerne af direktivet et stort politisk ønske om hurtig ikrafttræden af direktivet, hvorfor implementeringsfristen blev på 12 måneder.

Bilag 1

Oversigt over organisationer mv., der har afgivet høringssvar vedr. udkast til lov om ændring af lov om ophavsret

| <u>Dato:</u> | <u>Organisation:</u> | <u>Bemærkninger:</u> |
|---------------------|------------------------------------|-----------------------------|
| 12.2.2018 | Rigsrevisionen | |
| 12.2.2018 | Rigsarkivet | |
| 14.2.2018 | Rettighedsalliancen | X |
| 14.2.2018 | Østre Landsret | |
| 15.2.2018 | Forbrugerombudsmanden | |
| 19.2.2018 | Vestre Landsret | |
| 22.2.2018 | Sø- og Handelsretten | |
| 22.2.2018 | DR | |
| 23.2.2018 | Datatilsynet | |
| 26.2.2018 | Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen | |
| 7.3.2018 | Forbrugerrådet Tænk | |
| 9.3.2018 | Danske Dramatikere | X |
| 9.3.2018 | Det Kongelige Bibliotek | X |
| 10.3.2018 | Danske Tegneserieskabere | X |
| 12.3.2018 | Copydan Tekst & Node | X |

| | | |
|-----------|----------------------------------|---|
| 12.3.2018 | Tegnerne/Tegnerforbundet af 1919 | X |
| 12.3.2018 | Danske Forlag/Musikforlæggerne | X |
| 12.3.2018 | VISDA | X |
| 12.3.2018 | UBVA | X |
| 12.3.2018 | Danske Skønlitterære Forfattere | X |
| 13.3.2018 | Statens Museum for Kunst | |
| 13.3.2018 | DBU | |
| 13.3.2018 | Blindefonden | X |
| 13.3.2018 | DB | X |
| 13.3.2018 | Samrådet For Ophavsret | X |
| 13.3.2018 | Danske Medier | X |
| 13.3.2018 | Danske Handicaporganisationer | X |
| 13.3.2018 | Dansk Erhverv | X |
| 13.3.2018 | Danske Sceneinstruktører | X |
| 14.3.2018 | Dansk Forfatterforening | X |
| 14.3.2018 | Nota | X |
| 22.3.2018 | KL | |